

Лакійчук Ярослава Олександрівна,
старший науковий співробітник
секретаріату Вченої ради Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук

ПРЕВЕНТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Сучасна Україна – це суверенна, демократична, соціальна та, що найбільш головне, правова держава, в якій на рівні Основного закону визнається та діє принцип верховенства права. Сутність даного принципу полягає у пануванні права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо. Як зазначає з цього приводу Авер'янов В.Б., верховенство права полягає у підпорядкуванні всіх без винятку державних інститутів потребам реалізації та захисту прав людини, а також пріоритетності цих прав перед усіма іншими цінностями демократичної соціальної правової держави [1]. Звідси виходить, що право – це головний регулятор усіх без виключення суспільних відносин в державі, зокрема, відносин пов'язаних із превентивною діяльністю поліції.

Багато вчених додержуються думки, що адміністративно-правове регулювання – це адміністративно-правовий механізм впливу, звужуючи таким чином значення категорії. Наприклад, Коломоець Т.О. визначає останній, як сукупність правових засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання суспільних відносин у сфері адміністративного права. Крім того, науковець відмічає, в механізмі адміністративно-правового регулювання прийнято виділяти органічні та функціональні складові. Органічними складовими механізму адміністративно-правового регулювання слід вважати ті, що визначають суть самого явища механізму адміністративно-правового регулювання, тобто без яких не може відбуватися сам механізм. Функціональними складовими механізму адміністративно-правового регулювання вважаються ті, що значною мірою впливають на механізм адміністративно-правового

регулювання, що не є обов'язковими його елементами [2]. На думку Галунька В.В. під механізмом адміністративно-правового регулювання слід розуміти засоби функціонування єдиної системи адміністративно-правового регулювання з метою забезпечення прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних та юридичних осіб, функціонування громадянського суспільства і держави. На думку Шестопалової Л.М., механізм правового регулювання суспільних відносин – це комплексне явище, сукупність правових засобів, за допомогою яких поведінка суб'єктів суспільних відносин приводиться у відповідність до приписів, що містяться у нормах права [3, с.197]. Відповідно до уявлень Ярмакі Х.П., адміністративно-правове регулювання є сукупністю таких структурних елементів, а саме: норми адміністративного права, адміністративно-правові відносини, акти тлумачення норм адміністративного права і акти реалізації адміністративно-правових норм [4, с.438].

Таким чином, синтезуючи власну думку з приводу досліджуваної проблематики на основі численних доктринальних джерел автор дисертації хотів би наголосити, що правове регулювання – це реальний, координаційний вплив права на суспільні відносини та поведінку людей (адресатів), його активне, дійсне вираження у системі юридичних норм вітчизняного законодавства, що реалізується у певній послідовності, тобто, має відповідний механізм. В свою чергу адміністративно-правове регулювання – це різновид класичного правового регулювання, відмінність якого полягає в:

- типі суспільних відносин на які направлено регулюючий вплив – це відносини влади і підпорядкування, які виникають в сфері діяльності органів державної влади та їх посадових осіб;

- механізмі реалізації – використовуються спеціальні, адміністративно-правові способи, засоби та методи впливу на суспільні відносини, як відрізняються імперативною спрямованістю;

- формі вираження – адміністративно-правове регулювання провадиться через систему норм саме адміністративної галузі права.

Звідси виходить, що адміністративно-правове регулювання превентивної діяльності поліції – це різновид правового впливу на суспільні відносини, виражений у системі адміністративно-правових норм, які регулюють суспільні відносини в сфері провадження органами поліції превентивної діяльності, зокрема, її організаційного та юридичного забезпечення, удосконалення, а також методах

адміністративно-правового впливу, які забезпечують координацію поведінки суб'єктів даних відносин.

Таким чином, адміністративно-правове регулювання превентивної діяльності, передусім побудовано навколо адміністративно-правової норми, яка фактично постає основним системоутворюючим елементом, «альфою і омегою» досліджуваного різновиду правового впливу. На сторінках літератури науково-юридичної спрямованості норми права розкриваються, як офіційне, формальне, певне, загальнообов'язкове правило поведінки, що встановлюється або санкціонується державою, охороняється нею від порушень, спрямоване на регулювання найважливіших суспільних відносин і охорону соціальних цінностей шляхом встановлення юридичних прав і обов'язків суб'єктів права. Це свого роду первинна юридична «клітина» сформованого юридичного права. Вона характеризується тим, що офіційно встановлюється (або санкціонується) державою, носить загальнообов'язковий характер, її виконання в необхідних випадках підтримується державним примусом.

Наразі існує проблема обмеження прав і свобод громадян через здійснення превентивної діяльності, наприклад, проникнення до житла чи іншого володіння особи [5, с. 4]. Однак, хотілося б зауважити, що завдяки здійсненню превентивної діяльності присікаються дуже небезпечні протиправні дії, акти тероризму і розкриваються організовані злочинні групи. Проблематика морально-етичного аспекту свідчить про те, що зібрана інформація не повинна бути надмірною і бути спрямована проти гідності особистості громадян. Однак, не завжди збір відомостей може бути обмежений виключно «необхідною» інформацією, а значить, все ще є необхідність в доопрацюванні методів і тактик реалізації поліцейської превентивної діяльності, з метою мінімізації отримання зайвої інформації.

Список використаних джерел:

1. Авер'янов В. Б. Реформування українського адміністративного права: черговий етап / Авер'янов В. Б. // Право України. 2000. №7. С. 6-8.

2. Коломоець Т.О. Адміністративне право України: підручник / Т.О. Коломоець // Київ: вид-во «Істина». 2017. 509 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://pidruchniki.com/1538050855834/pravo/mehanizm_administrativno-pravovogo_regulyuvannya.

3. Шестопадова Л.М. Теорія держави і права: навчальний посібник / Л. М. Шестопадова // К.: Прецедент, 2016. 197 с.
4. Ярмакі Х. П. Адміністративно-наглядова діяльність міліції в Україні: дисертація / Х. П. Ярмакі // Х., 2006. 438 с
5. Закон України «Про Національну поліцію»: наук.-практ. комент. / України, Харків, нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; О.І. Безпалова, К. Ю. Мельник, О. О. Юхно та ін.; передм. В. В. Сокурєнка. Харків. 2016. 408 с.